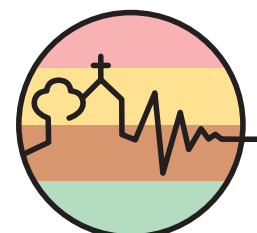

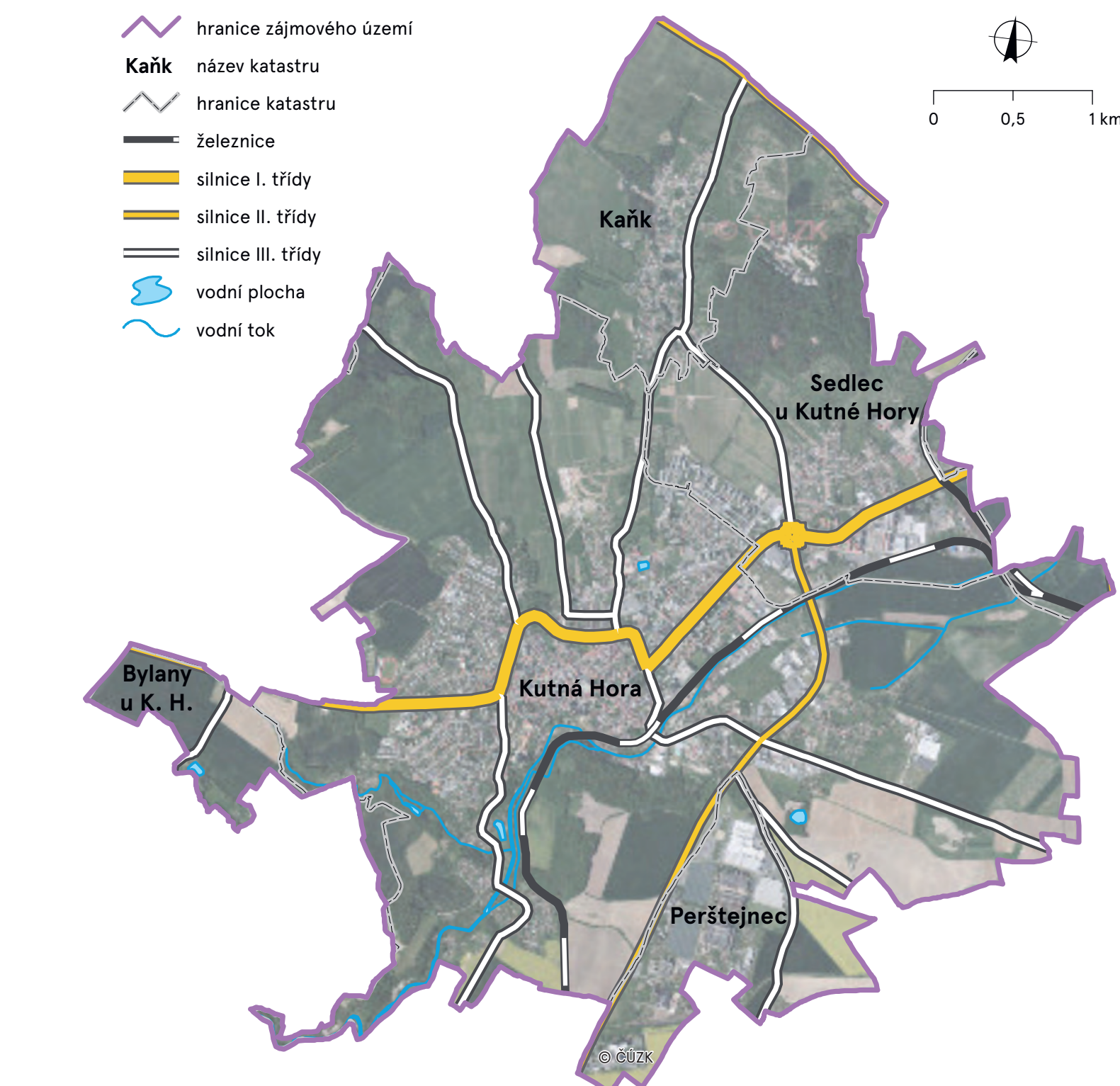
KUTNOHORSKO | ZANIKLÁ MONTÁNNÍ KRAJINA

PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Dědictví
zaniklých
krajín

01 Přehledová mapa zájmového území. Mapový podklad: Data50, Ortofoto, 2019. © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz.

02 Krajina v okolí Kutné Hory s dominantou chrámu sv. Barbory a Kaňkovskými vrchy v pozadí.

„Nová divočina“ v místech opuštěných třeshňových sadů na jižním svahu Kaňkovských vrchů.

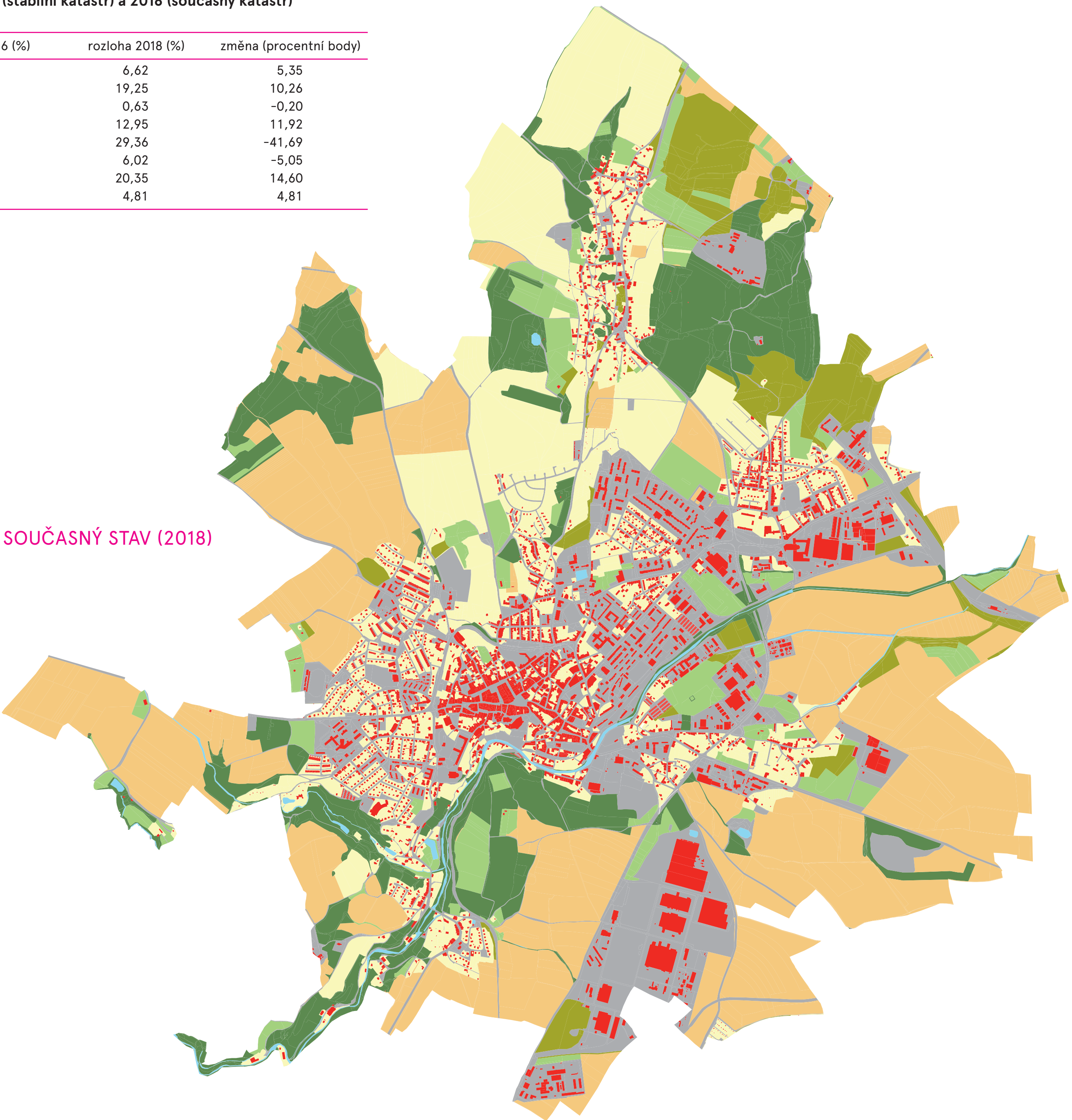
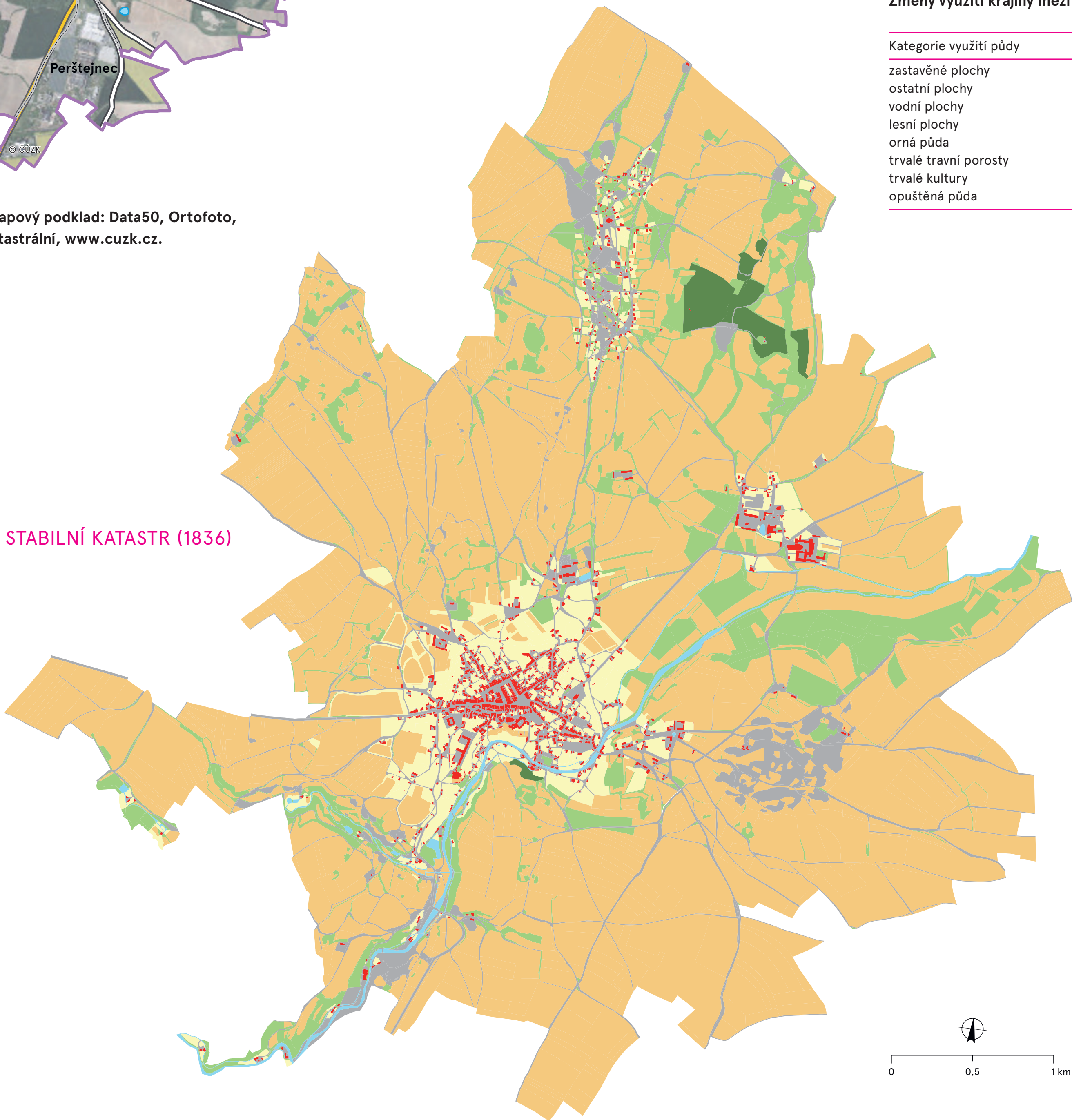

Jedna z hald starého dolu Kuntery v katastru Kaňku. Důlní činnost významně změnila tvář kutnohorské krajiny.

Vlevo barokní Jezuitská kolej, pod ní obnovená vinice na svahu údolí Vrchlice, uprostřed gotický kostel sv. Jakuba a vpravo Vlašský dvůr, bývalá královská mincovna.

Změny využití krajiny mezi lety 1836 (stabilní katastr) a 2018 (současný katastr)			
Kategorie využití půdy	rozloha 1836 (%)	rozloha 2018 (%)	změna (procentní body)
zastavěné plochy	1,27	6,62	5,35
ostatní plochy	8,99	19,25	10,26
vodní plochy	0,83	0,63	-0,20
lesní plochy	1,03	12,95	11,92
orná půda	71,05	29,36	-41,69
trvalé travní porosty	11,06	6,02	-5,05
trvalé kultury	5,76	20,35	14,60
opuštěná půda	0,00	4,81	4,81

03 Využití krajiny v katastrech Kutná Hora, Kaňk, Sedlec, Perštejnec a Bylany v období vzniku map stabilního katastru (1836) a v současnosti (2018). Mapový podklad: Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru, www.cuzk.cz.

04 Modely krajiny – vrch Kaňk v letech 1954, 1990, 2018. Letecké měřické snímky VGHMÚF Dobruška, © MO ČR, 2018; Ortofoto 2018 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz.

KUTNOHORSKO – ČÁSTEČNĚ ZANIKLÁ A PŘEMĚNĚNÁ MONTÁNNÍ KRAJINA

Krajina po staletí dominantně ovlivňovaná intenzivní těžbou stříbrných rud. Montánní krajina se od svého vzniku ve druhé polovině 13. století kontinuuálně vyvíjela. Těžba trvale poznamenala především reliéf jádrového území, který je detailně rozčleněný těžebními tvary, jako jsou mohutné pásy hald vytěžené hlubiny a strusky, těžební jámy, pínky, propadliny a opuštěné kamolomy. Nejintenzivnější těžba skončila již před staletími, v menší míře pokračovala hlubinná těžba polymetalických rud soustředěná v Rudných dolech na Kaňku do 80. let 20. století. Ještě za socialismu ve druhé polovině 20. století vzniklo pod Kaňkem rozsáhlé odkaliště, jehož těleso bylo později opakovaně rekultivované a zalesňované. Hornická těžební krajina Kutné Hory byla od středověku až do 19. století zcela odlesněná. Na těžebních tvarech včetně hald vyrostla spontánní sídelní zástavba Kutné Hory a Kaňku. Mnohé těžební tvary tím byly setřeny, překryty nebo zanikly zejména v samotné Kutné Hoře. V podstatně řidší

a mnohem menší zástavbě Kaňku se velmi dobře zachoval 1,5 km dlouhý pás mohutných hald na nejbohatším stříbrnosném Staročeském pásmu. Odlesněná a zčásti zastavěná těžební krajina byla v minulých staletích využívána především zemědělsky. Až do 19. století převládala ve využití ploch orná půda (pole). Jenom na haldách nebo v detailně rozčleněném, těžební činností zprohýbaném reliéfu, byly chudé obecní pastviny nebo neplodná půda. Hlavní změny ve využívání krajiny nastaly od poloviny 19. století a pokračovaly po celé 20. století dodnes. Spočívaly v postupném zalesňování nejprve neplodných ploch na Kaňkovských vrších, v místech nejvíce poznamenaných těžbou. Postupně se lesní plochy rozšiřovaly i na méně úrodnou zemědělskou půdu. Kolem města tak vznikl nesouvislý prstenec zelených lesních ploch, které jsou zařazeny v kategorii lesů zvláštního určení a slouží především rekreačním a sportovním účelům. Ve 20. století dále ubývalo orné půdy, která se dnes již v jádrovém území prakticky nevyskytuje. Místo polí zaujaly ve 20. století postupně ovocné sady a také rozšiřující se městská zástavba. Rozsáhlé třeshňové sady obsadily celý jižní svah Kaňkovských vrchů. Ve 2. polovině 20. století vzniklo v Kutné Hoře ovocnářské středisko státního statku Čáslav a celé město obklopyly stovky hektarů dalších ovocných stromů – jabloní, broskvín i rybízových plantáží. Po roce 1990 byla většina těchto sadů opuštěná a zanikla. Část jejich plochy se vrátila orné půdě, asi na 50 hektarech byly založeny nové vinice, část leží ladem a zarůstá novou divočinou, některé části se postupně zastavují novou zástavbou rodinných a řadových domů.

05 Změny využití krajiny mezi lety 1836 a 2018 pro plochy s rozlohou větší než 0,2 km². Ortofoto © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz.

06 Mapa stabilních prvků využití krajiny mezi lety 1836 a 2018. Ortofoto © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz.

Stabilní prvky využití krajiny

- zastavěné plochy
- vodní plochy
- lesní plochy
- orná půda
- trvalé travní porosty
- trvalé kultury
- ostatní plochy

07 Změna struktury krajiny – počtu plošek – mezi lety 1836 a 2018. Ortofoto © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz.

Změna počtu plošek

- vysoký pokles
- mírný pokles
- bez změny
- mírný nárůst
- vysoký nárůst

Kutnohorský – částečně zaniklá a přeměněná montánní krajina. Specializovaná mapa s odborným obsahem. Námět: výstup Programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 („NAKI II“); financováno MK ČR pod identifikačním kódem DG18PO2OV008. Název projektu: „Dědictví zaniklých krajín: identifikace, rekonstrukce a zpestvení“. Příjemce: Univerzita Karlova – Přírodovědecká fakulta, Ovocný trh 540 05, 116 56 Praha 1. Hlavní řešitel projektu doc. RNDr. Pavel Chromý, Ph.D. Autři mapy: Lucie Kupková, Zdeněk Lipický, Markéta Potůčková, Eva Štefanová, Miroslav Čábelka, Lukáš Bráha, Lucie Červená, Dušan Romportl, Tomáš Chuman, Tomáš Janík, Jaroslav Vojta, Jakub Růžicka, Pavel Chromý. Praha, srpen 2019.